

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר'
משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ד מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

גליון מס' 1061

מסכת מעילה ה' - י"א ♦ סופרים ז', א' - ז', ד'

בס"ד, כ"ב אלול תשע"ט

השבוע בגליון

- ♦ קבורת מת אחד פעמיים
- ♦ קדושה הפוקעת עם תום השימוש בחפץ
- ♦ מצוות דישון המנורה

- ♦ הרמב"ם - ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה
- ♦ מקווה בעזרת הנשים של בית הכנסת
- ♦ בית הכנסת כבית המקדש

דבר העורך

יוצאים לפנסיה

אותו ערב יירשם בדפי ההיסטוריה של חובבי הנגינה. הוא נערך במלאת עשור למשהו שאיש בכלל לא זכר את דבר קיומו, אך כפי שהכל יודעים, לא משנה למה אתה עושה, משנה מה אתה עושה. והוא נעשה על הצד הטוב ביותר.

חשבו על כל פרט. האולם שבו נערך הקונצרט עדיין היה נעול כספת האוצרת בתוכה הילומים למכביר, ולא בכדי. מיטב כלי הנגינה הובאו אל האולם מבעוד מועד וניצבו הכן על מקומם, כלי כלי ליד מקומו של האומן המפליא להוציא ממנו את המיטב. שוויים של כל כלי הנגינה גם יחד, עלה על ערכו של האולם, ושמיירה הדוקה הופקדה סביבו. מומחים בינלאומיים טרחו במשך שבועות סביב האולם, הביטו בקירותיו, מששו את תקרתו וטפחו על רצפתו. האקוסטיקה כמובן. איש מהם לא היה מסוגל להעלות על דעתו, שקול הכינור יתערבל בצווחת הגיטרה בעודם מטפסים במעלה התקרה. חלילה. יריעות מיוחדות נמתחו מצד לצד, כדי להעביר את הקולות בהרמוניה מושלמת לכל קצוות האולם ולהחזיר אותם משם כהד פנימה, אל מרכז האולם. איש לא היה יכול להוכיח את התאוריה הזו, אבל בכיר המומחים התעקש כי זה בדיוק מה שקורה כעת באולם.

דף ב/ב וכשהיא מתה כיון שנהנה כל שהוא מעל

הרמב"ם - ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה

הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל משלב דברי חוכמה ומוסר בסוף חיבורו "אבן האזל" על הרמב"ם בהלכות מעילה, בעקבות הרמב"ם בעצמו אשר מצא לנכון להציב את המשפטים הבאים בטיבו של הלכות מעילה.

כה דבר הרמב"ם בפרק ח' מהלכות מעילה הלכה ח':

"ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף ענינם כפי כחו, ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה אל יהי קל בעיניו ולא יהרוס לעלות אל ה' פן יפרוץ בו, ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו בשאר דברי החול. בוא וראה כמה החמירה תורה במעילה, ומה אם עצים ואבנים ועפר ואפר כיון שנקרא שם אדון העולם עליהם בדברים בלבד נתקדשו וכל הנוהג בהן מנהג חול מעל בה ואפילו היה שוגג צריך כפרה, קל וחומר למצוה שחקק לנו הקב"ה שלא יבעט האדם בהן מפני שלא ידע טעמן, ולא יחפה דברים אשר לא כן על השם ולא יחשוב בהן מחשבתו כדברי החול". - אם הקב"ה הקפיד לבל ימעלו בני האדם בחפצים שיש בהם קדושה, קל וחומר שהוא מקפיד שבני האדם לא יזלזלו במצוות אשר הם אינם מוצאים בהן טעם, ולא יקצצו בנטיעות.

הדברים אינם מובנים ואף תמוהים, אומר הגרא"ז מלצר זצ"ל. שיטת הרמב"ם לגבי איסור מעילה היא ייחודית. בשונה מיתר הראשונים, הרמב"ם נוקט, כי איסור מעילה תקף רק כאשר המועל נהנה מן ההקדש, ברם, מועל אשר שינה את ייעוד החפץ אך לא נהנה ממנו, אינו עובר על איסור מעילה, אף על פי שהחפץ הקדוש התחלל מקדושתו בעקבות שינויי ייעודו, כדין חפצי הקדש שבוצעה בהם מעילה. מעתה, הא ניחא אם איסור מעילה היה רווח בכל מקרה של שינוי ייעודו של הקדש, הקל וחומר מובן היטב - כשם שהקב"ה אסר לשנות ייעודם של חפצי קדושה, קל וחומר שהוא אוסר על

לעילוי נשמת

הר"ד **אליהו אלעזר** ז"ל ב"ר יוסף ברוך חיים ז"ל

נלב"ע כ"א באלול תשנ"ט **תנצב"ה**

הונצח ע"י חתניו שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

לעילוי נשמת

מרת **אלה איזנברג** ע"ה

ב"ר שלמה ז"ל

נלב"ע כ"ד באלול תשכ"ח

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו - בני ברק

לעילוי נשמת

הר"ד **אריה לייב פניגשטיין** ז"ל

ב"ר שאול יצחק ז"ל נלב"ע כ"ה באלול תש"ך

וזוגתו מרת **שושנה דבורה** ע"ה

תנצב"ה

הונצחו ע"י ידידינו הר"ד **שאול יצחק פניגשטיין** ומשפחתו שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **איטה רבקה סקורניק** ע"ה

ב"ר יעקב ז"ל

נלב"ע כ"ב באלול תשל"ט

תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידנו פרוץ הר"ד **יהודה גבריאל סקורניק** ומשפ' שיחיו - ת"א

לעילוי נשמת

הר"ד **צבי מנחם** ז"ל בן ר' משה הלוי בורנשטיין ז"ל

נלב"ע כ"ז אלול תשל"ד **תנצב"ה**

הונצח ע"י בני המשפחה שיחיו

נר ה'
נשמת
אדם

שינוי מצוותיו. אולם, לפי שיטת הרמב"ם הקשר בין הקל לבין החומר אינו ניכר כלל, וכי מה הוא הקל וחומר: כשם שאסור ליהנות מחפצי קדושה, כך אסור לפרש את המצוות שלא כהלכה?

לימוד גדול לימדנו הרמב"ם בהלכה זו, מסביר הגרא"ז מלצר זצ"ל - כאשר אדם מפרש את התורה באופן הגורם לשינויים במצוות ולכך שחיוב קיומן ייקטן ויצטמצם, הוא אינו עושה כן מפני דאגתו להלכה, לאמת, אלא להנאתו גרידא, מתוך רצון לפרוק עול שמים. לפיכך הרמב"ם השווה למועל בהקדש העושה כן להנאתו.

רבי איסר זלמן ממליץ על כך: "והכל כבר רמוז בהגדה של פסח אודות הבן הרשע, ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל - כפר בעיקריו..." כדי להוציא את עצמו מחובת הכלל, הוא כופר ומתכחש לאמור בתורה.

דף ג/א חטאות המתות ומעות ההולכות לים המלח לא נהנין ולא מועלין

מקווה בעזרת הנשים של בית הכנסת

שאלה סבוכה הופנתה בשנת תרצ"ב אל רב העיירה ליובין שברוסיה, הלא הוא הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, מאת ידידו הגאון רבי שמעון טברניק זצ"ל, ששימש גם כן ברבנות בעיירת האדיאץ. בעיירתו של הרב שמעון טברניק לא היה מקווה טהרה מסיבות שונות, וכל הנסיונות לאתר מבנה הולם להקמת מקווה עלו בתוהו נוכח סירוב השלטונות. האפשרות היחידה שעמדה בפני העוסקים בנושא היתה, לבנות את המקווה בעזרת הנשים של בית הכנסת. דא עקא, שלהלכה נפסק (עיי' "שולחן ערוך" אורח סי' קנ"ג סעי' ז, ט), כי כאשר מוכרים בית כנסת, אין להשתמש בו בשימושים שיש בהם משום אי כבוד לבית הכנסת לשעבר, ולפיכך, אין למקם בו בורסקי, בית המרחץ ועוד. אמנם, אם שבעת טובי העיר הם המבצעים את מכירת בית הכנסת במעמד אנשי העיר, מותר להשתמש בו לכל שימוש שהוא, אך במקרה זה לא היתה אפשרות לבצע מכירה באופן זה. יחווה נא הגאון את דעתו, ביקש רב העיירה, כדת מה לעשות.

הגר"מ פיינשטיין זצ"ל פורס את תשובתו לשני נידונים, ואנו נתמקד בנידון הנוגע לסוגייתנו, הבנוי משני חלקים המשולבים זה בזה, דיני קרבנות והלכות בית הכנסת.

בית הכנסת כבית המקדש: מאחר שבמוקד הנידון עמדה השאלה האם קיימת אפשרות שבמקרה מסויים לא יהא צורך במכירה על ידי ז' טובי העיר ובמעמד כל אנשי העיר כדי להחליט שביית הכנסת ישמש לכל שימוש שהוא, שומה עלינו לרדת לשורש ההלכה הנזכרת, במה נשתנתה מכירת ז' טובי העיר ממכירה הנעשית שלא על ידם (עיי' "ביאור הלכה" שם ד"ה "ואם מכרוהו"). ובכן, הגר"מ פיינשטיין סבור, כי חכמים דימו את ההשתמשות בבית הכנסת שהוא בית מקדש מעט, להקדש של בית המקדש, והלכה זו של ז' טובי העיר מיוסדת על שתי דיני קרבנות שבגמרתנו, כלהלן.

סוגייתנו עוסקת בקרבנות המכונים "חטאות המתות", הלא הם קרבנות חטאת שאין כל אפשרות להקריבם על גבי המזבח, והלכה למשה מסיני קובעת שיש להמיתם [יש קרבנות שאינם מומתים אלא ירעה עד שיסתאב, יימכר, ודמיו לקרבן נדבה], וכגון, חטאת שמתו בעליה. קרבנות אלו, אשר היו קדושים בעבר, כעת אינם קדושים בקדושת הקדש ככל קרבן, ולפיכך, הנהנה מהם אינו נחשב כמועל בהקדש, ואינו זקוק להביא קרבן מעילה, שמן התורה אין כל איסור בדבר [והאיסור הנזכר בגמרא הוא מזרבנן. כן דעת רש"י והרמב"ם, ועיי' שו"ת הרי"ד סי' י' הסובר שהוא מן התורה]. כיצד זה פרוח הקדושה מקרבן קדוש? האחרונים מבארים כי כלל גדול למדנו מכאן - חפץ הקדש אשר הוברר כי לא ישמש לייעודו והוא לא ישמש לכל מטרה אחרת לצורך הקדש, קדושתו פוקעת הימנו! ("כסף משנה" שם, "אבן האזל" שם, "מרומי שדה" נזיר כד/ב, שו"ת "פרי יצחק" ח"ב סי' ל"ד, שו"ת "ישועות מלכו" י"ד סי' ע"א, שו"ת "אחיעזר" י"ד סו"י י"ג וסו"י נ', "מקדש דוד" י"ט, "חזון איש" בכורות י"ח, י"ז ו"קהילות יעקב" קידושין מד, ב-ג).

אם אכן כן, נתקשה להבין דין נוסף שלמדנו בגמרא: קרבן אשר נפל בו מום, ושוב אינו ראוי להקרבה - ייפדה, יימכר וייצא לחולין וניתן לשוחטו ולאכול את בשרו, אך כל עוד הוא חי, אסור לעבוד בו ואסור לגזוז את צמריו. הלמא? הרי הוברר כי לא ישמש לייעודו כקרבן, ומדוע קדושתו אינה פוקעת? אין זאת אלא משום, שמאחר שבשעה שהוטל בו מום עדיין נותר דינו להפדות כדי שדמיו ישמשו לצורכי הקדש, הרי שנשתיירה בו מעט קדושה, והוא אינו מתנתק מן הקדושה לחלוטין. שונה היא חטאת שמתו בעליה, שגם קדושת דמים אין בה, אין פודים אותה, היא אינה תפוסה בכבלי הקדושה. נשוב לעזרת הנשים המדוברת. חכמים דימו את ההשתמשות בבית הכנסת לדיני הקדש, והחילו קדושת הגוף על בית הכנסת. מעתה, בית הכנסת כמוהו כקרבן. בית כנסת אשר יוברר כי מעתה ועד עולם לא ישמש שוב כבית כנסת ואף דמיו שיתקבלו ממכירתו לא ישמשו לדבר שבקדושה, קדושתו פוקעת הימנו וניתן להשתמש בו לכל דבר, כדן חטאות המתות שקדושתן פוקעת, אחר שהוברר שלא הן ולא דמיהן ישמשו לדבר שבקדושה. אולם, בית כנסת שחדלים להשתמש בו מסיבות שונות, אך יתכן שבעתיד הוא ישוב לשמש כבית כנסת, קדושתו אינו פוקעת ממנו לחלוטין, ואסור להשתמש בו לצרכים שאינם מכובדים, שמא בעתיד ישובו להשתמש בו. כדן הקדש כך דין בית הכנסת.

לכן, אומר הגר"מ, יש צורך בז' טובי העיר. כאשר הללו מוכרים בית כנסת, הרי זה על דעת כל הקהל, איש לא יערער על כך, ואין כל ספק כי המקום לא ישוב לשמש כבית כנסת לעולם.

מושבים מיוחדים הוזמנו לטובת עצמותיהם המעודנות של באי הקונצרט. אמת ניתנת להאמר, כי בכסף שהם שילמו כדי להשתתף באירוע, אפשר היה להושיבם על כרסה מפוארת, ולממן את שרשרת של שני משרתים שישארו באוויר. אבל גם הכיסאות שסופקו לאולם לכבוד הערב הקסום, היו מכובדים ונוחים.

שורת מלצרים עטיים פפיונים ניצבו הכן על המדרכה שלפני המבנה הגדול, וקידמו בחיוך ובכוסית משקה כל אורח. מכוניות נוצצות החליקו אל המדרכה, והוריקו מתוכם דמויות עטויות הוד והדר. רוח קלילה ריחפה ונשאה ניחוח יסמין שהותז בחשאי מתחת למקטורנו של המלצר הראשי, והמוזמנים הלכו בניחותא סביבות האולם, משוחחיים ונפגשים עם מכרים, עד בוא השעה היעודה.

רבים מבאי הקונצרט הכירו זה את זה. מארגני האירוע, אשר תוכנן במשך שנה תמימה, אירגנו מפגשי ערב קצרים אשר בהם קבוצות מרוכשי הכרטיסים נפגשו עם אומן זה או אחר שעתידי להופיע בקונצרט, והוא סיפר להם על פעלו, הסביר להם בדיוק כיצד הכלי עובד, באיזו יצירה הוא ישמש כנגן הראשי ואחרים ילווהו, ובאילו מנגינות בקושי ישמעוהו. בתוך כדי כך, היו האנשים מתודעים ליצירות שיוגנו במהלך הערב הגדול, ומכילים את נפשם למאורע האדיר.

חמש דקות לפני פתיחת הקונצרט נשמעה נעימה מוסיקלית קצרה, ובסיימה הכרוז הודיע, כי שערי האולם נפתחו והאורחים המכובדים מוזמנים להתיישב על מקומותיהם. מספר סקרנים אצו רצו אל האולם, כדי להתרשם מן התפאורה, אך רוב האנשים, לא חרגו ממנהג העולם. עד הרגע האחרון הכל מהלכים בניחותא. עקב בצד אגודל, ועם השמע האות המבשר את פתיחת הטקס, איש את רעהו יבהלו עקב על אגודל, כדי להתיישב על מקומותיהם בטרם יזהדה הצליל הראשון בחלל האולם.

אלפי אנשים ישבו על כסאותיהם המסודרים בשורות ישרות למופת. מן האושר שהפיקו פניהם של שניים מן המוזמנים, אפשר היה להאיר את כל האולם. שניהם עבדו יחד באותו מקום עבודה, מאז שנות ה... התקדמו בצוותא, עמלו במסירות, השקיעו את כל מרצם. האחד כיהן כמנהל חשבונות של המפעל, ורעהו שימש כמבקר איכות של מוצרי המפעל. בתקופה זו של חייהם הם פסעו צעד משמעותי, עבור עברו בזאת השנה דרך שער הגימלאים. גאים בעברם, חוששים לעתידם.

הם לא שילמו אף לא פרוטה על הכרטיס היקר, והם ישבו בשורה הראשונה. המעסיק הנפלא שלהם, היה ידוע במתנות הפרידה הנדיבות שהעניק לעובדיו שיצאו לגימלאות. הפעם היתה זו מחווה נדירה, מפני שכל כרטיס עלה הון רב, ואי אפשר היה לרכוש אותו סמוך למועד האירוע, אלא שנה תמימה קודם לכן. התנהגותו של מעסיקם הצביעה על כך, ששנה טרם סיום עבודתם הוא כבר חשב עליהם.

זה הכנר, תראה אותו, לחש מנהל החשבונות לתבירו, לפני שקבוצה נרגנת השתיקה אותם. הכנר פסע מעדנות לקול תשויות הנוכחים. חלק מהם הכירו אותו מן המפגשים המוקדמים, אך גם מנהל החשבונות המבקר לא מצא פנאי להשתתף במפגשים מוקדמים אלו, מה גם שבסופו של דבר הוא ישתתף באירוע הגדול מכולם. אם יש מנה מרכזית מבשר, שביביל מה לאכול עוף, היה שואל את חבריו במשך השנה. הוא היה מרוגש מאד, המבקר. אירוע כל כך מכובד. באמת, מימיו לא השתתף בכזה מעמד.

האיש אשר על התופים עמד הכן בקצה הבמה, לפסוע לעיני קהל הנאספים, אך הוא המתין בדומיה, עד אשר הכנר ייטיב את כלי מלאכתו, וישמיעו מקבץ של צלילי היכרות מן הכינור.

ט-ר-ר-סווינו...

אנחת התפעלות עלתה מבין הספסלים. מדהים. הכנר סיים את הופעתו הקצרצרה לפני הקונצרט הגדול, ובעת שהתיישב העביר את מטהו על מיתרי

משכך, במקרה דנן, שהקמת מקווה הטהרה הוא צורך ממשי של כל בני העיירה, אין כל ספק כי המקום לא ישוב לשמש כבית כנסת, והרי זה כהסבת ייעודו על ידי ז' טובי העיר [ועיי"ש שהרחיב באר את הטעם שצריך מכירה דווקא ולא שינוי הדבר ללא מכירה, ואם גם בנידון דידן נזדקק שייעשה על ידי מכירה].

דף י"א/א וכי יש לך דבר שנעשית מצוותו ויש בו מעילה

קבורת מת אחד פעמיים

כידוע, שני דינים נאמרו במת, מצוות קבורה ואיסור הנאה. מצווה מן התורה לקבורו, שנאמר (דברים כ"א/כג) "קבור תקברנו ביום ההוא" (עיי' רמב"ם הל' אבל פרק י"ב הל' א'), וכמו כן הוא אסור בהנאה ("טור" ו"שולחן ערוך" יו"ד סי' שמ"ט סעי' א'). מה דינו של מת שכבר נקבר, האם איסור ההנאה נותר בעינו? שורש הנידון נעוץ בכלל בדיני מעילה המבואר בגמרתנו.

קדושה הפוקעת עם תום השימוש בחפץ: בסוגיינתנו מבואר, כי חפץ של הקדש אסור בהנאה, ברם, לאחר שהתקיימה מצוותו, קדושתו פוקעת והמשתמש בו לצורכי חולין אינו עובר על איסור מן התורה. בעלי התוספות (תמורה ל/ב) כותבים, כי לאור כלל זה ניתן להבין את דברי הגמרא (שם) שלמדנו לא מכבר, כי חפצי איסורי הנאה, שדינם בשריפה, מותרים בהנאה לאחר שנשרפו והפכו לאפר, ואילו חפצי איסורי הנאה שדינם להקבר - כדי שלא ייכשלו בהם - אינם מותרים בהנאה גם אם הם נשרפו והפכו לאפר. דין זה מובן מאד, כותבים בעלי התוספות, לאור גמרתנו האומרת, כי כאשר התקיימה מצוות החפץ פוקע ממנו איסור ההנאה, לפיכך, אלו שדינם להשרף ונשרפו, מצוותם התקיימה, אך אלו שדינם להקבר כדי שלא ייכשלו בהם, לא התקיימה בהם כל מצווה כאשר הם נשרפו שהרי אין מצווה לשורפם. הבה ניתן את דעתנו על ההבחנה הבאה.

לדעת הרמב"ם (הל' צרעת פרק י"א הל' א') מצווה מן התורה לקבור את הציפור השחווה שהמצורע מביא לטהרתו בבית המקדש. קבורה זו שונה בתכלית מדין קבורת חפצים האסורים בהנאה, שהם נקברים כדי להסתירם לבל ייכשלו בהם, ואילו ציפור זו נקברת מפני שזה דינה, זו היא מצוותה, בכך מתקיימת תכליתה. לכאורה, דינה של ציפור זה צריך להיות זהה לדין חפץ אסור בהנאה שדינו בשריפה - מה זה מותר לאחר שנתקיימה בו מצוותו, גם הציפור מותרת בהנאה לאחר שמצוותה התקיימה. האומנם?

מתי מסתיימת מצוות קבורת המת? לפני שנים רבות הופץ בלונדון שבאנגליה קובץ תורני בשם "קול התורה" ובו רשימות בהלכה מאת תלמידי חכמים שארית הפליטה. על תלמידי החכמים נמנה הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, אשר כתב מערכה בנידונינו והוא מעלה טענה יפה עד למאד. מצוות הקבורה שניתנו בתורה - קבורת מת, קבורת עוף המצורע - אינן מסתיימות עם הטמנת המת בקרקע, מאחר שכל מטרתן היא שהמת יהיה קבור באדמה. הא למה הדבר דומה, לאדם המצפין יהלום בכספת, הכל מבינים כי הכנסת היהלום לכספת בלבד אינה מועילה במאום, אלא אם כן היהלום נשאר בתוך הכספת. כמו כן, מצוות הקבורה היא שמקום הקבורה יהיה מקום הנקבר, וממילא, כאשר מאן דהוא יבקש ליהנות מן העוף הקבור מפני שמצוותו הסתיימה, שנקבר כבר, הוא אינו צודק, שכן, כל העת מתקיימת בו המצווה שהוא קבור, ומצווה זו לא תסתיים לעולם.

איסור ההנאה והקבורה אינם כרוכים זה בזה: על נידון תורני עמוק זה עמלו תלמידי חכמים רבים (עיי' שו"ת "שרידי אש" ח"א סי' מ"ב), ואנו נציין מסקנה מעניינת ומאליפה העולה מדבריו של ה"נודע ביהודה" זצ"ל הדן לגבי איסור הנאה מעצמות מת שהתפוררו והפכו לעפר (שו"ת מהדור"ק סי' צ'). לדעתו, הנידון לגבי איסור הנאה במת שנקבר והוצא מקברו הוא חסר משמעות, ועל הכל להודות כי איסור ההנאה נותר בעינו. זאת, מאחר, שדווקא חפצים שדין שריפתם נובע מאיסור ההנאה שבהם, מותרים בהנאה לאחר שריפתם שהרי "התקיימה מצוותם" - איסור ההנאה היווה את הבסיס לשריפתם, ועם השריפה פרח האיסור. ברם, קבורת המת ואיסור ההנאה ממנו, אינם קשורים זה לזה כלל. אין קוברים את המת משום שאסור ליהנות ממנו, אלא מפני כבודו, שלא יהא מושלך כדומן על פני האדמה, קוברים אותו בעפר. מלבד זאת, אסור ליהנות ממנו. מעתה, כיצד ניתן להעלות על הדעת, שאיסור ההנאה יפרח ויימוג עם קבורת המת...

דף י"א/ב דישון מזבח הפנימי והמנורה

מצוות דישון המנורה

בכל יום הדליקו פתילות עם שמן זית זך כתית למאור בשבעת הקנים אשר במנורת בית המקדש. טרם הדלקת הנרות כהן היה מפנה את האפר שהצטבר בקנים מבעירת הפתילות הקודמות, ובגמרתנו נאמרו ארבע מילים בנוגע לכך: "מנורה מנלן - דשן הדשן", היינו: ניתן היה לכתוב בפסוק 'דשן', האות "הא" המיותרת, הדשן, התווספה כדי ללמדנו על דישון המנורה.

לדעת חלק מן הראשונים, דרשה זו מתייחסת למצוות דישון המנורה, אך בעלי התוספות (ד"ה "בשלמא מזבח החיצון") תמהים, לשם מה יש צורך ללמוד זאת מדרשות ומייתורי אותיות, מקרא מלא הוא (שמות לז/ז) "בהיטיבו את הנרות" - יש להטיב את הנרות, לפנות את הדשן [עיי' בתוספות כיצד הם מפרשים את הדרשה].

הכינור במהירות הבזק, והפיק צליל מיוחד, אשר דומה היה כי נתלה מעל ראשי האנשים ולא הוסר משם.

עיניו של מנהל החשבונות הלכו ונפערו. הנאתו עלתה על כל דמיון.

המתופק הופיע, ובניגוד מפתיע למצופה ממנו, הוא נקש חרישית במקלותיו על התופים האדירים שניצבו הכן מולו, ויהיו הקולות העולים מתפיו כרחש עלוות העלים בליל קיץ אוורירי. חווייה מדהימה.

ויעל הפסנתרן. איש בעל אצבעות עבות, שגרמו לרבים לתמוה, כיצד הוא מצליח ללחוץ על קליד בודד, אבל מיד נוכחו הכל, כי הוא מפליא לעשות. הקולות שעלו מן הפסנתר האדיר, הלמו בקירות האולם, חזרו אל המרכז, בדיוק כמו שהבטיח האקוסטיקאי, וצמררו את הגו. מנהל החשבונות הביט רגע קט ברעהו, לבחון את תגובותיו, והנה זה ממצמץ חליפות בעיניו, ימין שמאל וחוזר חלילה. לכל אחד דרכים משלו להביע את התרגשותו, הרהר לעצמו.

החליילן הוטס במיוחד מאיזור כפרי נידח במעמקי היגונג, שם למד את אומנות החלייל מאבותיו ואבות אבותיו, אשר פיתחו את הנגינה על החלייל לכדי אומנות על טבעית, שם, בחיק הטבע, בין הנחלים המפכים והטלאים הפועים, חושיו המוסיקליים היו מחודדים באופן נדיר, אך במשך חודשים עמלו כדי לאלפו לקח, שישכיל לשלב את נגינתו עם יתר הנגינים. הוא אחז בידיו את חליל העץ המחוּפּסס, נעץ אותו בין שפתיו, כיווץ את עיניו ואת גבותיו למקשה אחת, וצליל רך ועונג ככדור צמר צחור בקע מחלילו, מלווה בשיירת צלילונים שהקיפוהו מכל עבר. נשימתו של מנהל החשבונות נעתקה.

מה אתה אומר, שאל את חברו בהתפעלות. **שיתחילו** כבר, נראה מה הם יודעים לעשות.

ללא אות, הכנה, סימן או הקדמה, פרצו כל הכלים באחת כאבחת חרב אבירים הנשלפת מנדנה בשדה הקרב. כנרים, מחצוצים, מתופפים, פסנתרנים, מנגני העוגב, הגיטרה, החלייל והסקסופון, היו דרוכים קשת, ובבת אחת הפיקו מכליהם את הצליל הגבוה ביותר; דממו לשתי שניות ומחצה, ומיד החלו לנגן בסימפוניה מנגינה מיוחדת שהולחנה לכבוד קיום האירוע.

מבקר האויכות לא נהנה בעליל. הוא היה בן אדם רגיש זילול, ולפיכך, הבין לנפשם של המנגנים האוהבים לנגן על כליהם, אך מדוע כל כך גבוה, ארוך ומתמשך, כל הזמן, אי אפשר לו לבעל המקלות הארוכים להניחם קמעה, לנגב את מצחו ולהרפות מקולות הנקישה שהוא משלח אל אזני הנאספים ללא רחם? כלום הפסנתרן אינו מסוגל להקיש בעדינות על מה שהוא מקיש, הלה הולם בראשו ומותח את עצביו.

הוא סקר בייאוש את המנגנים הרבים, שמרצם הלך וגבר, ונזכר בתסכול באמרתו של מנצח ששמו נשכח ממנו: "לעולם אל תביט בטרומבונים, זה רק מעודד אותם...". בעיניים משתוממות הביט ביתר האורחים, אשר ישבו דומם על כסאותיהם, חלקם בעיניים עצומות, והפנימו כל צליל וקול, כאילו היו קוד סודי לאוצר זהב. הוא החליט להעסיק את עצמו בהתבוננות על המנגנים, מי מהם יושב, מי עומד, היכן מוקם כל אחד מהם, בני כמה הם, לשער כמה משלמים להם.

מנהל החשבונות אחז בליבו. החלק הראשון של הקונצרט הסתיים בדעיכה מתואמת להפליא של כל הכלים. כל אחד גווע בתורו הוא, והותיר את הרושם, כי עוד מעט קט ישוב. אחד אחד הם דממו, עד האחרון שבהם. החליל.

הוא שם את גופו באחת לאחור ופנה להביט ברעהו. אי לא היה רואה את בטנו עולה ויורדת עם נשימותיו, היה בטוח כי הוא מת.

בהפסקה שבין שני חלקי הקונצרט, הוא סידר הסעה למבקר האיכות, אשר ביקש לחזור לביתו.

מי שמבין ואוהב, אינו מסוגל בלי זה.

מי שאינו מבין, אי אפשר להסביר לו.

★ ★ ★

הדף היומי

מעילה ה' - י"א

כ"ב - כ"ח אלול

הגרי"ז סולובייצ'יק זצ"ל (חידישי מרן ר"ז הלוי, הל' תמידין ומוספין) מיישב קושיה עצומה זו באופן נפלא. **דישון המנורה כדי לנקותה:** מן הפסוק "בהיטיבו את הנרות" אנו למדים, כי יש מצווה לנקות את המנורה ולהכינה לקראת הדלקת הנרות הבאה. הבה נעיין קמעא במהות המצווה. האם מצוות דישון המנורה היא ליטול את הדשן מן המנורה, או שהמצווה היא לנקות את המנורה. כאשר אדם מנגב אבק מעל חפץ, איש לא יגדיר כי מטרתו היא הספגת האבק בסמרטוט, מפני שהכל מבינים שמטרת פעולתו היא ניקוי החפץ. משכך, גם פינוי הדשן מעם המזבח אינו אלא פעולת ניקוי המתמקדת במנורה ולא פעולה שעיקר מטרתה בהזזת הדשן ממקום אחד למשנהו.

מעתה, כהן אשר ישתמש בדשן שבמנורה, אינו עובר על כל איסור, שהרי כלל יסוד למדנו בגמרא בדיני מעילה - חפץ הקדש שמילא את ייעודו אינו נושא עליו איסור מעילה והנהנה ממנו בשימוש חולין אינו מועל בהקדש, ופתילות אלו הרי מילאו את ייעודן טרם הפכו לדשן.

דישון המנורה כדי להעביר את הדשן אל המזבח: אכן כן, כל זאת לפני דרשת התורה "דשן הדשן". ברם, דרשה זו מלמדתנו, כי מלבד מטרת ניקוי המנורה, קיימת מטרה קדושה בעצם פינוי הדשן מן המנורה אל המזבח, ועבודה זו היא חלק מן העבודות הקדושות של בית המקדש. כשם שיש לחלל בחליל, לאפות לחם הפנים ולזרוק את דם הקרבנות על המזבח, כך יש להוביל את דשן המנורה אל המזבח. משכך, הנהנה מן הדשן בטרם ניטל זה מן המנורה אל המזבח - מעל בהקדש, שייעודו של הדשן עדיין לא הושלם, להינטל אל המזבח. [לכן סוגייתנו הבאה לבאר את הסיבה לכך שדווקא לאחר הדישון אין מעילה, הביאה את הפסוק שהמצווה היא בדשן עצמו].

הבנה זו מיישבת כפילות, לכאורה, בדברי הרמב"ם. הרמב"ם (הל' ביאת מקדש פ"ט הל' ב') כותב, כי זר שהטיב את הנרות במנורת בית המקדש והכינים להדלקה, אינו חייב מיתה כפי שמתחייב זר העובד אחת מעבודות המקדש, משום שזו "עבודה שיש אחריה עבודה", שהנרות עדיין לא הודלקו, וזר חייב מיתה אך ורק על ביצוע עבודה שאין צורך להוסיף אחריה מאום. והנה, מספר הלכות לאחר מכן (הל' ח) הוא מוסיף ומנמק בטעם שונה לחלוטין, שזר אינו חייב מיתה אלא על 'עבודת מתנה' ולא על 'עבודת סילוק', היינו: הזורק את הדם נותן את הדם על המזבח, אך המדשן נוטל את הדשן, ואין חייבים מיתה אלא על עבודות נתניה. על מה ולמה ראה הרמב"ם צורך לנמק בכפליים את פטורו של זר שדישן את המנורה.

לאור האמור הדברים מתבארים יפה. אם נבקש להמית את הזר בשל עבודת הניקוי שביצע במנורה, נפטור אותו ממנה מפני שהדישון הוא "עבודה שיש אחריה עבודה", שהדלקת הנרות הבאים היא סיום עבודת הכנת המנורה. ואם נבקש להמיתו מפני עבודת הקודש, נטילת הדשן מן המנורה אל המזבח, אשר אינה כרוכה וקשורה לניקוי, אלא הפעולה עצמה מהווה עבודה, הרי לכך יש צורך בפטור נוסף - עבודת מתנה בלבד מחייבת מיתה ולא עבודת סילוק.

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא. אמת. אך נא לזכור; בעולם הבא עושים דבר אחד: מנגנים. מנגנים תורה. רק תורה. **לשבת** בעולם הבא בלי לעשות חזרות בעולם הזה, בלי להפנים את לימוד התורה... לא מומלץ. **טלפן** עכשיו למוקד מאורות הדף היומי לביור על שיעור דף היומי באיזור מגוריך. **הנהגה** כולה שלך.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

ותן חלקנו. דרך חדשה ללימוד שלך.

לא בבל יום אפשר לצאת למסע חדש, מההתחלה. במים אלו סימו אלפי למדי "ותן חלקנו" מחזור לימוד יומיומי של 12 שנים!... החלו את סבב לימוד הש"ס. יחד עם קטעי גמרא, הלכה והגות חדשים. זוהי ההזדמנות שלך לקבוע עיתים לתורה. לומדים כמה דקות וחוכים בסיפור רחני עצום!

כולם יחד מאירים את הנשמה עם 2 משניות ביום.

מה איתך?

פירוש בהיר וקל | לימוד יומי | מיד חדש יגיע לבידן הסדר החדש

גדולי ישראל שליט"א מכריזים על תחילת הלימוד ב"משנה מאירה" **להצטרפות חייג עכשיו: *3764**

קבע עיתים ללימוד
 עכשיו *3029

חודש ראשון התנסות חינם

צעילוי נשמת

הר"ר **משה אליעזר האוזר** ז"ל
ב"ר שלמה ז"ל
נלב"ע כ"ז באלול תשנ"ו
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידנו
הר"ר שלמה האוזר ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **רפאל רפאלי** ז"ל
ב"ר ניסן יהודה לייב ז"ל נלב"ע כ"ב באלול תשכ"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
מרת **חביבה רפורט** ע"ה
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע כ"ג באלול תשס"א
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
ר' **יחזקאל מונדרר** ז"ל
בן אברהם ז"ל
נלב"ע כ"ב באלול תשנ"ג
תנצב"ה